

ИЗЛАЗИ

у *шоржиком, четвршкком*
и *недељом*

ЦЕНА:

за 1 месец 1 динар
или 1 крунаПретплату примају све поште у
Србији и иностранству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Претплату треба слати:
ШТАМПARIЈИ
ПАВЛОВИЋА И СТОЈАНОВИЋА

Неплаћена писма не примају се

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У ДУБРОВАЧКОЈ УЛ. БР. 9

БРОЈ 10 ПР. Д.

Уредник: *Јанко М. Веселиновић*

БРОЈ 10 ПР. Д.

F U I T I !

Он је био голуб у јатима врана,
У густоме мраку зрака бела дана,
Поносити символ поштења и рада,
И утеха света у понору јада.
Сиромаш је био... у танком капуту
Сносио је зиму, сиротињу љуту,
Али чист и частит, смео као соко,
Племенитом ватром светлало му око.
Против лажи, мрака и вековних зала,
Заставу је диг'о светлих идеала!
Око оног бледог и озбиљног лика
Сијала је светлост божјег изабраника.

* * *

...То је прича стара као вечност сама:
Јабука се нашла опет за Адама...
Одело му црно, обућа са лаком
Капут с издигнутом астраханском јаком,
Без стида и срама он гаца по блату
Лиже што је пљув'о, очи копа брату,
Гнусан пљеска таме и руга се зори,
Лоша, подла слуга господара гори'.
И циничног смеха и на новац лаком,
Одвратно створење с астраханском јаком
Беше некад човек!

Трага нема више,
Све што људско беше, блато, калеж скрише.

Андреја Ивановић.

ПРВА ЉУБАВ

НОВЕЛА

— Пера Одавић —

(СВРШЕТАК).

После тога играли смо се и забављали као и
обично. Изгледало је као да се и ја и она, свако
за себе, трудимо, да не дамо једно другоме да ми-
сли на растанак. Па тако је било и идућа два, три
дана. Али кад остаде још само један дан до по-

ласка, тада нисмо, чини ми се, ни о чему другом
говорили, до о њихову одласку, па смо и плакали.
Сећам се врло добро, њеној мајци морали смо из
почетка изгледати смешни, па нам се кришом сме-
јала, али после и њој се ваљда даде на жао, гле-
дајући нашу вељу жалост, па и она, милујући нас
и тешећи нас, поче сузити. После смо се опростили.
Јецмо сам и кад сам кући дошао. Моји су ме пи-
тали шта ми је. За дуго им нисам одговорио, али
кад отац навали на мене, ја их слагах, рекох им:
да ме је један мангун тукао без икаква узрока.
Отац је сумњиво вртио главом, а мајка га је ша-
пућући умиривала. Те вечери нисам могао ништа
да окусим, што ми је мајку већ било бацило у бригу.
Сирота мајка, она није ни помислити могла шта
сам ја у стању да учиним и поред њене толике ма-
теринске љубави!

Дакле, као што рекох, они су се сутра дан
кретали, а сутра дан би недеља. Те ноћи ни-
сам могао за дуго заспати, а пошто сам заспао,
једнако сам њу сањао. Као играли смо жмурке у
неком великом врту, пуном цвећа; она се крила а
ја је као тражио. Пошто сам је тако неколико пута
нашао, она онда оде да се још једном сакрије, док
сам ја за то време жмурио наслоњен на једно ве-
лико дрво. После тога као чух је да викну „Зора“.
Ја отворих очи и пођох у правцу одакле је, од
прилике, долазио њен глас. Приђох једном жбуну,
ослушнух и учини ми се као да је ту. Ја онда од-
гурнух неколико грана да боље видим, и заиста
угледам је, али се запрепастих кад видех да је до
појаса у земљи и да је све више нестаје. Ма да
јој од густа грања нисам могао прићи, ипак јој
пружим руку. Она се само насмеши, смаче раме-
нима, уздиже обрвама и климну главом у страну,
као оно човек који хоће да каже да нешто не може
бити, и на мој ужас поче још брже као пропадати
док је сасвим нестане. Земља се више не склопи
и на том месту се опет зазелени трава. Мени се
као даде на жао, почнем плакати и у том се је-
цању и пробудим.

Било је већ давно свануло. Кревет мог стари-
јег брата, који је спавао у истој соби, био је пра-
зан. И ја се дигнем и обучем. Да ли баш због
тога сна или због чега другог не знам, али сам
био веома нерасположен у утучен, ма да је време

Било је лепо, ма да је био један од најлепших пролећних дана које сам и до тада и од тада запамтио. Кад сам изишао на улицу могло је бити осам сахата. Нисам знао шта да радим; управо ни за шта нисам имао воље. Седео сам мало пред кућним вратима, улазио у двориште, јурио неке кокошке, гађао камењем једну мачку, опет изишао на улицу, па онда, сасвим несвесно, кренуо се ка пијаци. Прешао сам више од по пута, кад ми од једном паде на памет да они нису можда још отишли, па с тога похитам. Кад сам стигао тамо, пред циркусом стајала су само још једна велика кола, у која је Карло, један циркуски слуга, товарио последње ковчеге и дењкове. Ја сам тога Карла познавао. Долазио је два трипут Лилиној мајци. Знао да их је једаред питао ко сам ја, па кад су му рекли, он се смешио и миловао ме. Запитах га: да ли су они остали већ отпуговали; а он ми рече, да јесу: »Да си само мало раније дошао« додаде: »могао си још једном видети твоју Лили«. Рекав то, он се не насмеја, но је и даље мирно уређивао ствари на колима.

На те његове речи, а нарочито на оно »твоју Лили«, моје детиње груди чудновато задрхташе. Дође ми као да ми се нека велика несрећа десила; као да сам, и то својом кривицом, изгубио нешто што више никада нећу имати; и безброј мисли и слика поче ми се расплетати у глави. Опет видех Лили у оном њену лепом циркуском оделу; сетих се сна те ноћи, и од једном почех да назирем некакву нејасну представу која ме је заповеднички терала да предузнем нешто, да урадим нешто.

Карло је баш у тај мах износио неке шарене мотке; ја му приђох и рекох му: »Је ли Карло, ти беш се скоро кретати?« »Хоћу, сад ћу ја« одговори он. — »Онда знаш шта: чекај ме на крају града, имао бих да ти дам нешто да понесеш Лили«. »Добро« одговори он: »само знаш ли ти којим ћу ја путем?« — »Знам«. »А ти хајд онда похитај, јер те не могу чекати«.

Он то није још ни изговорио, а ја сам већ трчао кући. Био сам тврдо решен да утекнем од куће, па да и ја идем с њим. Ма да сам био мали, толико сам знао да ме он својевољно не би повео, и за то сам га слагао само да не оде без мене, а већ кад будем тамо, мислио сам, неће ме моћи отерати. Знао сам где у кући мајка држи паре, па сам се био решио да узмем што год тамо нађем, како бар првих дана не бих оскудевао, а за доцније... За доцније ћу већ и сам моћи зарадити, као што и Лили зарађује.

Полако, не хитајући, уђем у кућу, па звиждућући пођем лепо кроз себе, држећи руке у шпаговима, баш као сваки беспосличар. У соби, где су биле паре, није било никога. Осврнем се још једном — два пута, па онда брзо приђем орману, зграбим све оно пара што је било, а било је неколико динара у сребру и један златник, па опет, пошто ме је она прва емоција прешла, полако изи-

ђем, полако се спустим низ степенце, па чим сам се мало удалио од куће, а ја потрчим.

После десетину минута, нешто трчања а нешто брзога хода, био сам на крају града, али Карла не нађем. Колико сам веровао да сам стигао пре њега и да ће он још свакако доћи, толико сам исто веровао да ме је преварио и отишао без мене. Али не потраја дуго, а ја чух како калдрмом грме нека тешка кола, како не грме обична кола наших кочијаша. То је био он! Кад ме угледа потера лакше и тако ходом пређе баријеру и пође друмом, који је на неколико само метара одатле скретао у лево. Ја сам ишао за њим. Кад зави чух да заустави. И тако га стигох. »Но да видим шта то шаљеш Лили« запита ме смешећи се. »У шпагу ми је то« одговори му, па онда додадох: »него знаш шта, Карло, — повези ме мало да се провозам, хоћеш ли?... видиш како је лепо време«... »хајд, седи« одговори он без икаква устезања, и тако ја седнем поред њега.

Нисмо се возали ни десет минута, кад он заустави коње па ми рече, да му дам шта му имам давати, па да се сађем, јер смо вели већ доста одмакли. Моменат је био врло тежак. Знао сам да ћу се, ако само сађем с кола, морати вратити кући, јер није ни помислити да продужим пут пешке; а оно што ме је у том случају чекало код куће, није ни мало било примамљиво, и с тога за сав одговор ударе ми сузе и почнем плакати.

»Шта ти је, што плачеш?« запита ме он зачуђен мојим изненадним плачем. »Карло« рекох му: »ја хоћу да идем с тобом« — »Куда да идеш са мном?« запита он, а веће му се набраше. »Где су и они остали; хоћу да будем оно што је и Лили!« »Па зар ти мислиш да бих те ја смео повести?... Знаш ли ти да бих ја био за то кажњен... Теби јамачно нису родитељи допустили да играш у циркусу... Ти си утекао од куће!...« »Јесам«, рекох му: »али се више не смем враћати, и ако ме ти не поведеш ја ћу вам онда пешке доћи... макар се баш и намучио (додадох не бих ли га умекшао)... или ћу молити кога другог да ме поведе.« — »Ама, лудо једна«, рече он: »није мени до тога што ћу те повести, ја бих те повео драге воље, зашто не? — али не смем, казаће после ја сам те подбунио да бежиш од куће.« »А ко то сме тврдити?« рекох му ја, охрабрен тим његовим речима у којима већ назрех неко попуштање и као неку врсту преговора: »то не сме нико рећи, кад ја ето идем од своје воље!« »Аја, све, све, само то не могу.« И ја сам мислио да је све пропало.

Али, како, срећом, ту кратку сцену није нико видео, то се он, на мој горки плач, на послетку смилова и пристаде да ме вози, али с тим, да седнем позади, иза оних дењкова, тако, да ме он с преда не може видети, да би у потребном случају могао рећи, да он није ни знао да сам ја у колима. И тако се ја паместим и кренемо се. Био сам срећан, пресрећан, тако, да ми је доцније било чудно, да ме у томе, тако необичном моменту мог иначе мирног детињства, није савест ни мало мучила.

Време је било дивно; ваздух је био чист и свеж да сам га, чини ми се, осећао како ми кроз поре на кожи утиче у тело и крени ме; па онда то путовање у тако оригиналним приликама имало је нечега што је раздрагавало моју детињу машту. А чини ми се и сама помисао да ћу се још тога вечера састати с Лили и после живети непрестано у њену друштву, (тако сам бар тада веровао) била је довољна, да заборавим на све остало!

Те вечери, или још боље, те ноћи, стигнемо у град, у којем је све друштво заноћило. Кад сам се видео са Лили (она је с матером била сама у једној собици), грљењу и љубљењу није било краја; љубила ме и њена мајка; али после тог првог излива осећаја, мајка ми њена рече, да сам врло рђаво урадио што сам отишао од своје куће и своје мајке, и, тако рећи, нареди ми, да се одмах сутра вратим кући. И ја и Лили бунили смо се на то, и уверавали је како се ја више не смем врати, сем ако је баш њена жеља да ме мој отац убије.

Убрзо после тога почеше долазити друштвени чланови да ме виде; жене ме љубљаху, а људи се осмехиваху на ме. Директор ме, смешећи се, запита, да ли сам се баш чврсто решио да ступим код њих у друштво, и ја му рекох да јесам. Он се онда, и даље смешећи се, обрну осталима и поче нешто шапутати с њима. То је тако трајало више од једнога сата, а после тога опет остадосмо сами. Ту ноћ спавао сам у њиховој соби.

Сутра из јутра, ја сам још спавао, кад ме њена мајка узне будити. »Хајд устани« рече ми: »дошао један господин по тебе.« Прво ми паде на памет отац: дознао је куда сам отишао, па дошао да ме врати,« и смртни ме страх обузе. Обучем се и изиђем. У ходнику место оца затекнем једног непознатог, старог господина.

»Дакле то је тај јунак« рече он кад ме угледа: »Лепо си почео, брајко, лепо!« настави затим општро ме гледајући. Ја већ видех шта је. »Имаш ли још каквих ствари осим тога што је на теби?« »Немам“ одговорих му ја. »Онда хајд одмах са мном; реци лепо збогом твојој Дулчинеји, па хајде.«

»Ја нећу кући« рекох му одлучно (мислећи да ћу га тим можда заплашити), ја хоћу овде да останем«.

»Шта кажеш?« грмну он: »одмах да си се вукао овамо!« »Нећу!« још упорније викнем ја. Он онда приђе, ухвати ме за руку и поче ме вући. „Ја нећу, ја нећу“ дерао сам се и почнем плакати. Али он ме је и даље вукао. У то Лили, која је гледала све то, притрча, ухвати старог господина за крајеве од капута и почне га вући. „Пустите га, пустите га“ викала му је она, плачући са мном заједно. Па кад виде да јој то не помаже, она онда поче викали мајку. И мајка јој одиста приђе, али... да њу одвоји од нас. Кад то видех плач ме поче загушивати; још неколико пута викнух Лили, па кад видех да ми то ништа не помаже, а да су ме оставили мојој судби сви они,

који су ме синоћ љубили и миловали — то јој се и ја предадох. После четврт сахата био сам смештен у једна поштанска кола, и опруженим касом запрегнутих коња враћао се кући.

Стари господин био је полициски чиновник који је, извештен о моме бежању, имао да ме задржи и да ме врати кући, а што је он, као што сте видели, савесно и извршио.

Ето, дакле, тако се зачала и свршила моја прва љубав.

ПЕСНИК

— А. С. ПУШКИН —

Док песника не позове
На пир свети Аполон,
У болове и у бриге
Малодушно тоне он.
Дотле света лира ћути,
Душа сања хладни сан,
Ништавији по сто пути
Од свег света он је сам.

Ал' кад песник с неба чује
Силног бога свети глас,
Песма тад му одјекује
Кб клик орла поврх нас.
Тад му громом песма груне,
И не види овај свет,
Тиранина песмом куне
Што слободу спута клет.
Препун туге песник јури
У дубраве зелен хлад,
Или с песмом хита бури,
Ту с таласом ствара склад.

Д. Ј. Дижитријевић

ГДЕ ПОЖОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. ЉЕЖКИНА

(Наставак)

XXXI

Ручни пртљаг предаде се станици на чување. Николај Ивановић се надима, Глафира ужива, а Коњуриин тешко уздише и чини напомене о томе, шта његова жена у Петрограду ради. Стигоше већ и до машине, која диже

Монте-Карла по стени, баш до на врата играчкога дома.

— Видиш ли болан, вели Коњурин, на какву се висину треба попети, да свој новац на рулет оставиш, и још за то пењање на машини да платиш? И људи опет иду; иду те још како!

— Може се и пешке ићи, вели Глафира. — Више од пола ове публике иде пешке и унаоколо, само је тешко ићи уз брдо.

— Може бити да је срећније, кад се иде пешке. Отприлике, као што се иде у богомољу у манастир... Како би било да и ми пођемо пешке?

Али, они већ стајаху у вагону и машина их је латано уздизала.

— Ја држим, да ми идемо само доручка ради, примети Николај Иванович.

— Ради доручка, само ради доручка, одговара му Коњурин.

— Мени се чини, да ти подговараш да се игра?

— Јок, брате! Бог с тобом! Зар да играмо после изгубљених хиљаду и пет стотина динара? Нисмо ми своје новце нашли на путу!

— Та шта сте ви једнако окупили хиљаду и пет стотина, кад сте само хиљаду и четири стотине изгубили, и то не рубаља, већ француских четвртака? рече Глафира Семјоновна.

— Па, зар је то мало? прихвати Николај Иванович. — Више нас није коштао ни пут од Петрограда до Париза, и после — шта смо ми тамо обишли света?... а овде смо толико исто бацили ни у шта.

— Није истина! Ми смо сви троје свега потрошили које у Ници, које у Монте-Карлу хиљаду и четири стотине франака, а не рубаља.

— Али смо сваки франак по четрдесет копејки платили.

— Нашто говорити о томе? Кад се то толико ципија и џебрачи, онда није требало путовати на страну. Јер ми нисмо дошли овде да течемо, већ да растичемо. Иначе смо требали ићи у какав Тихвин... Па и у Тихвину би ваљало за сваку ствар новцем платити.

У томе машина стаде и вагонска се врата отворише пред мирисном баштом. Мирише кипарис, загрејан пролетњим сунцем; миришу беле и црвене камелије што расту ту, у шпалирима; сија лимун, на тавно зелену листу. Иванови и Коњурин пођоше алејом кроз башту.

— Ах, да дивне природе! одушевљено говораше Глафира мужу. — А ти се противиш и дуриш, што смо овде стали.

— Нисам ја, Глаша, против природе; већ ми се неће да опет будем будала, те да траћим своје новце тим гатрицама на корист. А природу — ја много волим.

— А ја је обожавам! Особито да се нађем под поморанциним дрветом, па да водице пијем из поморанцине корице! одазва се Коњурин, и настави: — А што ми ни једанпут не тражисмо да нам даду ракије из поморанцине корице? То би се овде бар нашло.

— Е, баш да вас утешим, запитаћу овде, — одговори му Глафира.

Они стигоше на главни улаз играчке куће. У лево се видео ресторан с великом терасом. На улазу и око

ресторана гура се силан свет; неки су на тераси седели и доручковали.

— Дакле, у ресторан? пита Николај Иванович.

— Чекни мало, да се прођемо... Хтела бих лепо разгледати одећу оне даме, рече Глафира Семјоновна. — То је чудно, оригинално одело. Видиш ли је?... ено је где скреће у алеју од палама. Бар да видимо том приликом палмову алеју. Гле, цбуње од ружа.... Март, а руже цветају! А гле, како латаније изгледају на отворену ваздуху! Ево, видиш, ова ће латанија имати бар 100 година! Њене се године броје по зарубцима на староме лишћу.

— Деде, то одело разгледајте, што сте хтели, па да похитамо у ресторан не би ли на поморанциној корици... започе Коњурин.

— Претрпите се мало. Не може се то наједанпут оком загледати у хаљину; то је неучтиво. Ево, обиђимо ову алеју, па ћемо онда у ресторан. Никола Ивановичу, уживај, уживај у природи! Ниси ли рекао да волиш природу? Па уживај сад... облетала је Глафира око мужа.

— Тхе, уживам, мрачно одговори муж.

Алеја се обиђе и одело се прегледа. Они се попеше на терасу ресторана и седоше са сто.

— Али само на поморанциној корици... напомиње Коњурин.

— Одмах! одговори Глафира, па се окрете момку и рече: — Еске ву заве о-ди-ви оранж? Ух! заборавила сам како се корица каже француски, рече она. — Знате, на корици... Ву компрене: оранж.... жута корица... жон....

— Шнапс тринкен!.. говори Коњурин а прстом дотиче грло.

Момак стоји у чуду.

— Апорте муа оранж! рече најпосле Глафира Семјоновна.

Момак се насмеја, донесе вазу с поморанцама. Глафира ољушти парче поморанцине коре, показа је момку и рече:

— Вуаља... О-де-ви комса...

Момак смаче раменима и стаде нешто мрмљати.

— Не разуме! Ето, видите колико се за вас мучим, и он опет не разуме?

— Ама шта ту ваздан! Не вреди ни говорити! Нека донесе белу, руску ракију! викну Николај Иванович. — О-де-ви рјус, имате? Ву заве?

— Oui, monsieur...

— И закуску, закуску... Гор девр... заповеда Глафира Семјоновна. — Аља рјус... О-де-ви, гор девр... А апре дежене пур труа персон.

— Чудо, у земљи поморанаца живе, а ракије на поморанциној корици не држе! говорио је Коњурин.

— Чини ми се да сам се довољно за вас постарала; али у њих нема те ракије, рече Глафира. — Шта ћете? Пијте ту просту... Ти, Никола Ивановичу пиј добро, јер Бог зна, да ли у Италији има руске ракије! Мучно да ће је бити. Јер то највише држе у Ници и Монте Карлу, где многи Руси живе. Сам Париз не држи је свуда; први пут кад смо ишли тамо на изложбу, — није се нигде дала видети.

— Што си ти данас тако љубазна према мени? чуди се муж.

WWW.UNILIB.RS — Хоћу да ти уостим, вели жена.

Доручак беше славан, поручен без јеловника, и коштао је свега по четири франка с главе на главу. Људи искапише боцу руске, смировске ракије, па је покрише лаком, то јест, залише је црним вином, па се развеселише и поцрвенише као раци.

— Глаша! Од радости, што данас из овог места одлазимо, хоћу да поручим боцу шампањца! Куд иде, нека иде! узвикну Николај Ивановић.

— Поручи, зашто не би...

— И ја ћу метнути на радост једну боцу шампањскога! додаје Коњурин.

— Шампањ! Де бутељ шампањ! издаје заповест Никола Ивановић, а показује момку два прста. — Шампањ сек и фрате. Компрене? Видите ли ви како ја знам пијаначке речи? Баш, као сваки Француз! хвалио се он. — Друго што — ни опепелити, али што се тиче пића — славно!

Попише и шампањско вино.

— Е, сад ћу ја у вагон и — шљафен; само се изврнем! рече Николај Ивановић. — Глаша! запитај кад полази воз?

— Питала сам већ. Кроз два и по часа. Има доста времена. Момак ће нам спремити за пут црна вина, хлеба, сира и шунке. Видите како сам све паметно удела и како се старам за вас.

— Мерси, душице, мерси... Ти си мени бон фам... Али имамо доста да чекамо... Него знате шта?... Хајде да испијемо још једну боцу шампањца!

— Доста је, Николице! Пили сте и веселили сте се довољно. Боље је, да понесете собом, па пијте путем.

— А шта би друго и радили овде?

— Хајдемо у играчки дом, да видимо како тамо играју.

— Шта?! У играчки дом? У рулет? извикну Николај Ивановић.

— Та не би играли; него само да гледамо, како други играју.

— Не, не, ни за што на свету! Знам ја шта си ти наумила!

— Уверавам те...

— Не трабуњај... Посејали смо већ хиљаду и пет стотина франака; од нас је довољно.

— У томе јесте ствар, што није хиљаду и пет стотина, него само хиљаду и четири стотине, а ти окупио једнако хиљаду и пет стотина, па хиљаду и пет стотина... А ако је тако, онда, дај ми да намирим равно хиљаду и пет стотина. Још сто франака треба додати. А ко би знао, да тих сто франака неће повратити оних 1400, и добити још толико? саветовала је мужа Глафира Семјоновна.

— Не могу, Глаша, не могу.

— Их, болан, ти жалиш сто франака, да учиниш својој жени задовољство! А овамо ме бон фам називаш.

— Није ствар до новца; али ја нећу да се поново начиним будала.

— Онда, дај ми педесет франака. Педесет ти, а педесет Коњурин нека да. Ето, ја ћу ризиковати само 50 франака... Свега десет пута... Највише ми је због сна,

што сам ноћас уснила, знаш,... због оне цифре двадесет и два. Јер она се није могла уснити тек онако!

— Фу, како си неодољива! рече Николај Ивановић и речи му показиваху да се предао.

— А јесте ли ви заиста видели на мени, у сну, цифру тридесет и три? питао је Коњурин са осмејком.

— Тачно, тридесет и три...

— Како велиш, Никола Ивановићу? Да положимо по пола стотине франака, те да онај гобитак заокруглимо?... пита Коњурин. — Ту је, брате, сан... и предсказање неко...

— Лаже она за тај сан!... Она је то измислила.

— Тако ми свега, нисам измислила, не лажем... Голубићу, задовољи ме, и ја сам тебе задовољила.

И Глафира брзо подхвати мужа под руку и повуче с терасе. Овај се слабо одупирао.

— Е, да ми је само да знам, од куда ти те карташке навике! Јаучеш за игром као окорели карташ! говорио је он.

— Ах, Никола, та ја морам свој сан проверити! Дакле? идеш и ти?... Ну, мерси, мерси... говорила је у радости Глафира Семјоновна.

Они приступише играчком дому. За њима је тетурао и Коњурин.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

КАСИРКА

— ФРАНСОА КОПЕ —

Већ је десет година касирка у штационом хотелу, а име јој је г-ђица Олимпија. Ово митолошко име приличи њеној изврсној лепоти. Њена биста и обла плећа, обучена у црни сатин, поносито се издижу изнад контоара а између две пирамиде и две вазне од шећера, у којима су начичкане кашичице тако, да изгледају као тоболци пуни стрела. У огледалу иза ње огледаху се њена обла плећа, њен чврсти и бели потиљак, њена уста и мрка коса.

— Ах, гаравушо лепа! мрмљаше неки трговачки агент, испијајући пиво на брзу руку, јер се пети минут приближаваше. Примајући кусур од келнера и уверавајући се да га не сматрају за парче будале, он бапаше ватрен поглед на касирку. Она му одговараше тихим и њој својственим осмејком, а он целе ноћи сањив и повучен у угао свога вагона, гледа у сну ту исполинску личност, њен кукаст нос, њене јунонске очи и њену тиху физиономију.

Лепота г-ђице Олимпије не утицаше само на путнике трошаче; она је будила трајнија дивљења, дивљења која не прекида изненадни узвик жељезничкога чиновника: »Господо, путници експреса, изволите у кола!« Јер хотел је имао и своје сталне госте. Извесан број буржоа из овога париског краја навикао се на овај хотел и с тога долажаху, да ту проведу вече, да читају новине и играју на манију.

То беху људи већином врло мирни: чиновници, пензионери и трговци. Неки — онајстарији и верни — већ десет година гледају како се касирка развија, — будимо слободни — како се помало отромљава иза свога контоара.

Беху се већ навикли на тај топли глас, тај контра алт, којим г-ђица Олимпија издаваше заповести келнерима: „Јозефе, чашу пива за сто...“ „Хиполите, обиђи терасу.“

Него, у погледу све те господе ка лепој касирци покорност дражесноме полу поступно прелажаше у поштовање. Јер се три господара усрећише у штацијоном хотелу уз драгоцену суделовање г-ђице Олимпије, која имаде судбу Метерникову, министра под владама трију владалаца. И срећни се хотелијери сви најласкавије изражаваху о њој пред својим клијентима: „То је часна девојка... и добра газдарица.“

И она је тако владала, а свако јој се дивило и поштовао је. У њеној личности беше нечег од краљице и царице. Каткада би се какав свагдашњи гост приближио контоару, на њ би се налактио и учтиво говорио шта шта лепој касирци. Но, из поштовања увек би некако нејасно говорио.

„Како су дуги дани“, „како је хладан ваздух“ беху фразе, на које г-ђица Олимпија одговараше онајобичније са неколико оштрих и њој својствених речи. Могамо признати, да она готово застрашаваше. Ниједан се клијент никада не би усудио, да окуша срећу и каже што непристојно пред таквом непомићном лепотом. Јер је никада нико није видео изван њене катедре. Као јунакиња забавне приче Шаветове, она би могла имати и дрвене ноге, а да у то нико и не посумња.

И сви играчи манија сложише се у мишљењу, да г-ђица Олимпија заиста личи на Марију Антоанету, да има савијен нос као и та несрећна краљица, доњу усну аустријску а држање главе аристократско. Но то се мишљење датира... Колико година беше сада касирци? Тридесет и две, а рецимо и тридесет и пет. Лице јој се мало отпустило. Ништа тако не производи пуноћу као некретање. Ако би јој хтели наћи сличну личност краљевскога рода, но, то би био Лудвик XIV, кога би се она сетила по подбратку и профили бурбонском. А што се тиче тога, да ли она имађаше једно срце, може се слободно рећи да је једно, јер се ни с ким пије занимало. Она заиста имађаше једно срце под корзетом страшно притешњено; она имађаше срце врло нежно и врло осетљиво, та сирота девојка. И једног лепог дана — и сувише касно — то срце поче куцати живље.

Тај који је произвео тај куцањ њена срца — ма да није о томе ни сањао — долажаше свако вече око осам часова у штацијони хотел. То беше један бледи младић од двадесет и две до и три године, сиротињски и чисто одевен, са кожном кесом испод руке, са танким огртачем усред зиме и шеширом суре боје, који већ више лета носаше, а који са пуно грациозности подизаше при пролазу крај контоара.

Он би увек седао у најмирнији кутић, тражио би одмах каву, перо и мастило; отворио кожную кесу, и из ње извадио књиге и хартију.

Тако би седео до поноћи за истим столом, не дожући никако главе, и непрестано би читао и писао. Јасно је, да је тај огорчени раденик проводио вече у хотелу поглавито због штедње. Да је проводио вече код куће, он би сигурно морао више трошити: у котелу да само 50 сантима за оно што попије и 4 суа онако келнеру.

Тешко мени, кад би ми сви гости овакви били као овај....., мрмљаше газда неповољно после осам дана, па лећи цигару крај ува једнога играча домина и показујући му у игрању.

Али лепа касирка није делила негодовање газдино, већ у пркос навици својој, да увек спокојна буде, она сваки час окреташе своје крупне лепе јунонске очи ка новом госту, гледајући га с изразом пуним бриге.

Она дознаде од келнера историју овог скромног и ћутљивог младића. Он беше самац и сиромаш, становао је у једној оближњој кући са свим горе на првом спрату, одакле је као са неба силазио, знало се, да је ишао сваки дан у Ботаничку Башту и присуствовао научним предавањима, јер се спремао за један врло тежак испит. Али, специјалност изучавања његовог остаде увек нејасна за г-ђицу Олимпију, јер је мислила, да он само испитује слонове и лептирове.

А што јој највише срце дираше беше кураж студентова, који је да би зарадио себи хлеба док не добије диплому посвећивао цело своје вече — ту поред кафе — незахвалном и рђаво плаћеном послу, превођењу са енглескога језика.

И срце њено, часно и поштено срце, које је у њеним грудима тако лепо куцало, осети, и ако о томе она није водила рачуна нити признавала самој себи, као неку потајну нежност према овом бледом плавооком младићу, који је њу, при пролазу крај контоара, тако пријатно поздрављао.

Она се дивила његовој вредноћи и жалила је што је он сиромаш и усамљен. Док је он седео у хотелу с носом у књизи, сиротој девојци време изгледаше мање дуго, а њени мирни и махинални послови мање монотони.

То што ова лепа исполинка осећаше иза шећерних пирамида и тоболаца с кашичицама беше мало нејасно, али ипак врло пријатно. Она је сањала, али њени снови не имађаху ничег страсног и романтичног. Она је врло добро знала, да је све одваја од онога који је тако близу ње. Подићи се са своје фотеље, напустити своје узвишено место, прићи госту и ословити га, то беше г-ђици Олимпији тако исто немогуће, као и каквој царици што је немогуће да сиђе са свога престола онога дана, када јој долазе вазали целивати руку у знак покорности, и да изда унапред пред целим двором плату каквом кадету из своје гарде. Сем тога г-ђица Олимпија не беше ни луда ни глупа. Напротив она је била доста разумна и скромна.

Васпитана по најбољим моралним принципима, она је о љубави мислила тек после свршеног малог посла у општини и парохијалној цркви. Она није замишљала, да се један млади студент пун учености и будућности може заљубити из добре намере у једну тридесетогодишњу госпођицу, која је тако пуна, а за своје животне потребе има само осредњу и најамничку службу. Шта

више она је могла и то потврдити, истина с мало жалости, да је млади студент, кад прекине за часак рад свој, гледаше исто онако равнодушно као кад гледа нпр. билдијар или кривину лула код гостију. Она ништа није тражила, и ничему се није надала. Само догод је он био ту у хотелу, она је осећала као неко струјање топлога ваздуха око свога срца. Често би своје јунонске очи управљала ка тој сагнутој глави; хтела би само да додирне ту густу и лепу косу студентову, а при том није опајала, да се из те њене нежности порађало једно друго задовољство, као задовољство какве уседелице, која ласка своме брижном љубимцу.

Она мишљаше, да матерински осећа према младом зналцу. Она му је желела све успехе и сваку срећу: он ће постати професором — мишљаше она. По том га себи представљаше, како у музеуму стоји на једном амфитеатру са црвеном пантљиком и црвеном краватном и држи своје предавање говорећи чудне ствари о носорозима и жирафи.

Тако је то трајало целе зиме и г-ђица Олимпија беше срећна.

Али једно вече студент не дође, па ни сутрадан, па ни прекосутра, па ни целе недеље. Био је већ почетак маја месеца, те пријатне и већ млаке вечери већину путника задржаваху на тераси. Г-ђица Олимпија је зацело била изложена муци, али ипак њена туга немађаше никакве горчине. Нека се промена — свакако срећна — морала догодити у судбини младићевој. Она је сањала, како је он сјајно положио испите, како је сад добио службу, којом се ослободио од тешког посла, превођења на брзу руку са енглеског језика. Она је зацело жалила, што њега нема више ту пред њеним очима. Али, шта? Такав је живот.

Идуће недеље око десет часова у вече падаше бујна пролећна киша, те путници из најудаљенијих крајева мораше ући у хотел. Касирка је била у великом послу издајући заповести момцима и ударајући више пута у звонце.

Била је нешто ослабила, и тек што викну: „Хиполите, две метвице с водом... Обиђи седми сто...“, кад одједном угледа студента. И ако је био у истом оделу, у коме и пре кратког времена, ипак јој сада изгледаше лепши и као младошћу украшен. И госпођицу Олимпију нешто јако штрећну посред срца. Млади човек није више држао испод руке књиге и хартију, него руку једне лепе девојке, која је била тако млада и свежа као велики букет љиљана, који је поносно у руци држала. Имала је зелене очи, усне отворене и подебље, изглед мало дрзак, хаљину танку с великим црвеним пафтама, а сламни шешир са булкама ватрене боје.

Обоје седоше подалеко од контоара, пијући пиво на крају једног стола: он стајаше крај ње и нешто јој полако говораше, а она се само осмејкује. Кад је киша престала, они се дигоше и одоше са не знам каквом живахношћу и каквом лакошћу у ходу хватајући се испод руке пуни радости и у души и у срцу.

И тек тада сирота касирка, на коју ни један поглед млади човек не баци, увиде, да га је волела из љубави. Груди јој се тако јако надимаху, да јој јелек попуца. Она уздахну дубоко и тешко, налик на уздисај

какве трудне жене. Она осети, да се њен мали ћутљиви роман већ свршио и да други не може више имати. Пренеражена и као убијена она гледаше како крај ње падаху сузе, а и не сумњаше, да те горке сузе падаху из њених очију.

Време је прохујало. Г-ђица Олимпија још влада за контоаром у штацијоном хотелу. Али досада њенога живота сада је тешка, јер јој се срце свагда стегне, кад погледа мраморни сто, на коме је пре радио, поред кафе бледи плавооки студент. Него, поред све те туге, она не омршави; она је све више и више бивала импозантнија, и када неки стари гост говораше о сличности негдашње лепотице са Маријом Антоанетом, нови се гости чуђаху. Један од њих, један „који је први обукао нове рукавице из стоваришта новитета“ усуди се чак, да једном рекне — младост је изгубила поштовање — „да због касирке чешће помишља на Луја XVIII, оног Луја XVIII на новцима од сто суа, и да г-ђици Олимпији недостаје само пудрована власуља, реп од хаљине и еполете.“ —

2. П.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Исток и запад. — Исток и запад разликују се један од другог, па су и обичаји на та два краја различити. На Истоку људи брију главу а пуштају браду и бркове; на Западу напротив брију браду и бркове а пуштају косу да расте; на Истоку једу прстима а на Западу виљушкама; на Истоку прекрсте ноге на седе на земљи, а на Западу на узвишеним столицама; на Истоку људи носе широке, дугачке и шарене хаљине, а на Западу кратке, црне и сасвим узане; на Истоку сматрају за увреду кад некога дочекају гологлави, а на западу то је почаст; на Истоку пишу с десна на лево, на Западу с лева на десно; на Истоку говоре тихо и полагано, на Западу гласно и брзо; на Истоку људи имају по седам жена, на Западу једва и по једну; на Истоку се жене умотавају и крију лице на Западу и с голим грудима иду; на Истоку не пију вино и не једу свињско месо, на Западу без тога нема части; напослетку, на Истоку живе Муеломани, а на Западу Хришћани.

Дворска будала. У средњем веку није било владаоца који није имао свога дворског будалу. Међутим, грешно би било мислити, да су те будале биле обични људи; напротив то су били најпаветнији људи у целој држави. Владаоцу је било врло лако наћи стотину министара, ако је хтео, у својој држави, али за будалу се тражио само један човек. Према томе види се да је тај човек морао много вредети. И, збиља, те дворске будале беху људи врло оштроумни и досетљиви. Њихове шале беху пуне духа од којих су бежали сви око владаоца, што имађаху какав грех на души. Доста пута су и сами владоци осетили жаоке својих будала, јер они ни њих нису штедили. Између многих примера да наведемо овај.

Будала Алфонса неапољског имао је књигу у коју је записивао имена свију дворана, што су какву глупост

учинили. Краљ дозна за ту књигу и једнога дана из пророчаности потражи је. Кад је отвори он се пренерази, јер тамо међу глупацима нађе и своје име. Одмах дозове будалу на му осорљиво викне:

— Је ли море! Шта сам ја учинио те си и мене међу ове твоје бутале стрпао?

— Ваше величанство, ви сте оном човеку издали десет хиљада талира, да вам тамо, у Африци, купи неке коње; међутим, ваше величанство тога човека и не познаје.

— А шта ћеш ти радити ако се он врати и доведе коње?

— Ништа! Ја ћу онда избрисати ваше име, па записати његово.

Краљ се насмеја и награди га.

Дакле будале нема више, то јест нема више тако паметних будала. Њих је потиснула штампа с тога места а она је узела на се улогу њихову. Како сад почињу и штампачу сузбијати ваљда ће двадесети век измислити што год друго. Живи били па видели!

Трошни остаци Будини, нађени у гробу, који је, као што смо јавили, случајно откривен близу села Припра — Гуа, на граници Неапоља, биће ускоро свечано пренети у град Бангкок, престоницу Краља Сијамског. Као што јављају, краљ сијамски већ је послао нарочиту депутацију, да пренесу са границе Непоља, за присталице будизма драгоцене остатке великог Сакијамуна. Околина индиског села Пипра — Гуа припада једном енглеском насељенику, на чијој су земљи радници, копајући дубоки канал, случајно наишли на неки тврд предмет, који је био камена плоча над гробом, у коме је смештен саркофиг, у чијој се унутрашњости нашло костију, пепела, дрвено и стаклено посуђе, разне мале стварчице и украси. На једноме суду, који има облик вазе, сачувао се напис, који гласи, да у саркофагу почива прах »блаженог Буде (мудраца) Сакијамуни« и да је та гробница била подигнута великом борцу нравствене добродетељи његовом браћом и женама синова његових? По облику и карактеру писмених знакова, професор Бирер тврди, да је напис из најстаријих времена и даје непобитни доказ, да у саркофагу очувани остаци заиста припадају оснивачу будизма. Може се мислити, колико су ови пронађени остаци, произвели интересовање у будиском свету. Енглеска — индиска влада решила је, да остатке праха Сијамуни треба поверити чувању сајамског Краља, као монарху јединствене азијатске државе, која исповеда будистичку веру у потпуној првобитној њеној чистоти, али са погодбом, да краљ нађене ствари у гробници распореди међу будистима Бирме и Цејлона. Што се тиче ваза, судова и једног дела украса, који су нађени у гробници, која је имала облик подрума, то је сопственик земље, на којој су коначи открили драгоцену за будисте гробницу, учинио распоред тако, да један део припадне музеју индијских старина Лукнова и Калкуте, остале пак ствари да се пошљу енглеском музеју на чување.

БЕЛЕШКЕ ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И УМЕТНОСТИ

„Поуљење професора Богословије“. Канонска и савремена расправа од *Петра С. Протића*, професора. Београд, 1898. 89 22 стр. — језгровито и разложно написана брошира поводом нових законских измена о Богословији. Констатује намерно унижавање поменутога завода и навалу на права професора у њему.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Рад. Кашућу — Алексинац. Тражене бројеве све имамо сем 8 бр. Јавите да ли да вам исте пошаљемо.

Читаоцима

Звезда ступа, у име Бога, у трећу годину. Читаоци су имали прилике да се увере о њеној ваљаној садржини. Јер, нема спора, да она попуњава једну осетну празнину у нашој књижевности, доносећи лепе и одабране ствари из наше и страних литература.

Звезда ће се и од данас држати истога правца, само ће проширити свој програм уносећи нову рубрику *народне умотворине*.

Што је најглавније, **Звезда** је *најјефтинији* лист који само за *динар* месечно даје неколико оригиналних и дванаест преведених прича, један роман и пуно бележака из књижевности и друштва. Сем тога и критички је део у **Звезди** редовно заступљен.

Зато и рачунамо на потпору читалаца. Прва три броја штапамо у 8000 примерака и шаљемо сваком за кога мислимо да ће лист држати. Ко не хтедне држати наш лист молимо га да нам бројеве врати, јер ћемо оног, који нам их не врати сматрати за свога претплатника.

Скупљачима из унутрашњости дајемо 20% рата, и молимо их да нам одмах прикупљену претплату поштом шаљу.

Сваки, који буде хтео држати наш лист, моли се да претплату на пошти или уредништву положи, јер ћемо само оног што се претплати сматрати за свога претплатника.

Уредништво и Администрација
„Звезде“.

